

PERFORMANS SANATI BAĞLAMINDA TÜRK HALK OYUNLARI

İdris Ersan KÜÇÜK*

ÖZET

Performans sanatı, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan, izleyicinin önünde canlı olarak icra edilen bir sanat biçimidir. Performans sanatı biçimciliğe karşı çıkan, düşünceye önem veren bir anlayış olarak ortaya çıkar. Performans terimi son yıllarda kavramsal olarak geniş bir alanda çalışan akademik disiplinler arasında kuramlaşmıştır. (Küçükaksoy, 2013: 61) Bu nedenle kullanıldığı yere göre bazı anlam farklılıkları oluşabilir. Örneğin; Dans, Tiyatro, Sinema gibi performans sanatları ile performans sanatı kavramsal olarak farklı şeylerdir. Performans sanatı bu diğer sanat dalları ve insana ait her türlü eylemden yararlanarak tekrarı olmayan disiplinler arası bir eser ortaya koyan sanat dalıdır. Bu çalışmada performans sanatları ve performans sanatı arasındaki ayrıma dikkat çekilirken Türk halk oyunları ile performans sanatı arasında karşılaştırmalı bir inceleme yapılacaktır. "Performans Sanatı" ile ilgili tanıtıcı düzeyde kısıtlı bilgi verilerek, çalışmanın sonunda Harry F. Wolcott'un önerdiği nitel veri analizi yöntemine göre Türk halk oyunlarının sahnelenmesindeki yenilikçi arayışlar ile performans sanatının ortak noktaları açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Halk Oyunları, Performans, Sanat

THE PERFORMANCE ART IN THE CONTEXT OF TURKISH FOLK DANCE

ABSTRACT

Performance art which was emerged in 1960's is a form of art performing live in front of audiences. Performance Art is opposed to form, it emerges as a concept with emphasis on ideas. Terms of performance is recently theorized amongst the academic disciplines are studied conceptually in a large field. (Küçükaksoy, 2013:61) So some meaning differences may emerge according to where it used. For example performing arts such as dance, theatre, cinema are conceptually different from performance art. Performance art is a branch of art produces non-repetition(unique) multidisciplinary pieces by utilizing other art branches and all kinds of human actions. In this study, while the distinction between performing art and performance art care is taken, a comparative study will be carried out between Turkish folk dance and performance art. In this work, it will be given limited information about performance art as an introductory level and then common points between innovator seekings in staging of Turkish folk dance and performance art will be explained according to qualitative data analysis method which proposed by Harry F. Wolcott.

Key Words: Folk Dance, Performance, Art

* Araştırma Görevlisi, Ege Üniversitesi, Devlet Türk Musikisi Konservatuarı, Türk Halk Oyunları Bölümü, idris.ersan.kucuk@ege.edu.tr

Giriş

Bilginin çeşitliliği, iletişim araçlarının artması ve gündelik hayatın hızı yeni kavramlar doğurmaktadır. Söz ve yazının hızla akışı insanın kendini ifade etme konusunda arayışlarına sebep olmuştur. Sanat bu arayışlarda insan için etkili bir seçenek olarak karşımıza çıkarken, kavramların sanat aracılığıyla imgeleştirilmesi sıkça atfedilen bir durumdur. İnsanın sanatsal ifadelerinden biride iletişim araçları ve ana akım medyanın şekillendirdiği estetikten farklı olan performans sanatıdır. Bu çalışmada yığınların beğeni anlayışıyla çok örtüşmeyen bir sanat dalı olan "Performans Sanatı" ile ilgili tanıtıcı düzeyde kısıtlı bilgi verilecek ve Türk halk oyunları bağlamında tartışılacaktır. Performans sanatı zihinlerde felsefi sorular bırakan özellikleriyle derinlemesine düşünülmesi gereken bir sanat dalıdır. Türk halk oyunlarının sahnelenmesindeki arayışlarda performans sanatının yerini sorgulamak ve performans sanatı olarak nitelendirilebilecek etkinliklere Türk halk oyunlarının kavramsal olarak önerilmesi bu çalışmanın sınırlarını oluşturmaktadır. Öncelikle Türk halk oyunlarının ve performans sanatının ortak ögesi olan sanat kavramı üzerinde durmakta yarar olacaktır.

Tanımlaması zor da olsa yaşamı yorumlamak, dışa vurmak ve hayattan zevk almak amacıyla, insanın düş gücünün yaratıcı kullanımına sanat denir.(Havilland, 2008: 690) Sanat kelimesi genellikle plastik ve görsel sanatlar için kullanılsa da edebiyat, müzik sanatlarını da kapsar. (Ersoy, 2002: 5) Bunun yanı sıra dans sanatı da görsellik içermesine rağmen "sanat" kelimesinin yalnız kullanımında ilk akla gelenler arasında yer almaz. Sanatın bilimsel sınıflandırılmasına yönelik girişimlerde, sanatın uygulamalı olup olmadığına veya nasıl uygulamalar içerdiğine dikkat çekilmektedir. Buna göre sanat kavramını plastik sanatlar, fonetik sanatlar ve performans sanatları olarak sınıflandırabiliriz. (Ersoy, 2002: 19) "Performans sanatlarının", "gösteri sanatları" terimi ile eş anlamlı kullanıldığı gördüğümüz gibi(Aşkar, 2011: 1) buna benzer bir terminoloji kullanımını Antropoloji alanında da görürüz. İngilizce konuşulan ülkelerde birçok gösteri disiplinini kapsayan "performance studies" adında bir alan yaratılmıştır ve Fransız bilim insanları tarafından bu kavram "anthropologie des arts du spectacle" yani "gösteri sanatları antropolojisi" ifadesiyle karşılanmıştır. (Auge, 2005: 59) Türk halk oyunları kavramı da tam bu noktada gösteri sanatlarının antropolojik bir ögesi olarak karşımıza çıkar. Türk halk oyunları terminolojik bir ifade olarak her bir kelimesi (Türk, halk, oyun) tartışmaya açık olsa da Türkiye'de zihinlerde oluşturduğu anlam, kültür, spor ve sanatı içine alan performansa dayalı bir olgudur.

Performans Sanatı

'Performans' terimine kelime anlamıyla bakıldığında, çalışanın yaptığı iş için harcaması gereken maksimum enerji, bilgi, kişisel yeterlilik ve işten aldığı doyuma performans denildiği görülür. (Erişim Tarihi: 30.05.2013) Türk dil kurumu performans kelimesinin yerine "başarım" kelimesini önerir. Ancak sanat terminolojisinde bu kelimeyle eşleşmiş bir sanat dalı yoktur.

Performans terimi son yıllarda kavramsal olarak geniş bir alanda çalışan akademik disiplinler arasında kuramlaşmıştır. (Küçükaksoy, 2013: 61) Bu nedenle

kullanıldığı yere göre bazı anlam farklılıkları oluşur. Örneğin; Dans, Tiyatro, Sinema gibi performans sanatları ile performans sanatı kavramsal olarak farklı şeylerdir. Performans sanatında "performans" terimi bir sanatın uygulama sürecinin, o sanata ait eserin kendisi olduğunu işaret eden bir sıfat olarak karşımıza çıkmaktadır. Performans sanatı gösteri sanatlarının hepsinden yararlanılarak icra edilebileceği gibi hiç birinden yararlanmadan, plastik sanatların yaratım sürecindeki performans özne kabul edilerek de icra edilebilir. Bunun yanı sıra insanın herhangi bir hareketi veya davranışı da performans sanatının icra aracı olabilir. Performans sanatı çeşitli sanat dalları ve insana ait her türlü eylemden yararlanarak tekrarı olmayan disiplinler arası bir eser ortaya koyan sanat dalıdır.

Performans sanatı, 1960'lı yıllarda biçimciliğe karşı çıkan, düşünceye önem veren bir anlayış olarak ortaya çıkar ve izleyicinin önünde canlı olarak icra edilir. Performans sanatı etkinlikleri bazen "happening" olarak da adlandırılır. Bunun yanı sıra ilk olarak 1960 yılında Litvanyalı-Amerikalı sanatçı George Maciunas tarafından John Cage'in 1957-1959 Back Mountain College'daki "deneysel kompozisyon" derslerine katılan sanatçılar ile tanışması sonrasında oluşturulmaya başlanmış uluslararası bir "avant-garde" grup olan Fluxus, beden sanatı, süreç sanatı ile yakından ilgilidir. Sahne ve gösteri sanatları ile ortak yönler taşısa da, dans, müzik, tiyatro, sirk, jimnastik gibi etkinliklerden farklı olarak görsel sanatların içinden çıkmış öncü bir akım olarak kabul edilir; tiyatro performanslarından farklı olarak olayların ilüzyonu değil olduğu şekliyle olayın kendisi sergilenir. Kökleri 20.yy başındaki Dada akımının anarşist performanslarına, 1920 ve 30'lu yılların sürrealist ve fütürist performanslarına ve hatta Jackson Pollock'un aksiyon resmine kadar gider. Bildiğimiz anlamıyla performans sanatı 1960'larda doğduktan sonra yaygınlaşıp 70'lerde fikirleri ön plana çıkaran kavramsal sanatla bağlantılı olarak devam etmiştir. (Erişim Tarihi: 30.05.2013) Bu yönüyle performans sanatı estetikten ziyade metinselliğe yani anlatıya önem vermiştir.

Performans Sanatının Kökünü Oluşturan Sanat Akımları

Dadaizm

Yaklaşık 1916'da Zürih ve New York' da az çok eş zamanlı olarak ortaya çıkan bir modern sanat akımıdır. Kısmen Birinci Dünya Savaşı'na nihilistçe ve anarşistçe bir tepki olarak görülebilir. Bu sanat akımı irrasyonalizme vurgu yapmış ve mevcut sanat gelenek ve kurumlarına köktenci bir meydan okuma kararlılığı göstermiştir. Maskaralık, ironi ve saygısızlığı, şok etme gayesini taşıyan; fakat daha önemlisi, sanat dünyasının sosyal, ekonomik ve siyasal, kurumları üzerine belli bir içe dönük düşünmeyi kendi ürünlerine taşıyan ilk sanat akımlarından biri olmuştur.

Sürrealizm

Fransız şair ve yazar Andre Breton'un 1924'de Sürrealizmin Manifestosunu, sonra da 1928'de Sürrealizmin İkinci Manifestosunu yayınlamasıyla ortaya çıkmıştır. Sürrealizm, psikiyatrinin özellikle de Sigmund Freud'dan başlayarak gelişen psikanalizin verilerine dayanan bir sanat görüşüdür. O zamana kadar gelmiş geçmiş bütün okullar eşya arasında görülen münasebetler üzerine düşünülen ifade imkânları

arayarak kurulmuştu. Sürrealizm de aynı şeyi başka yoldan, benlik yolundan, insan ruhu yolundan, şuurlu olmayan âlem yolundan yapıyordu. Onlara göre insan, duyularıyla dış dünyayı idrak eder, anlar, ama dış dünya hakkındaki idrakı somut bir gerçekliğin ifadesi değildir. (Güvemli, 1960: 147)

Fütürizm

Fütürizmin manifestosu 22 Şubat 1909 tarihli Figaro gazetesinde çıkmıştır. Ardından da 3 Mart 1910'da Torino'daki Chiarella tiyatrosunda üç bin kişinin önünde okunmuştur. Flippo Tommaso Marinetti bu okulun kurucusuydu.

Fernande Olivier'in* dediğine göre Picasso Clichy semtine taşınalı Ermitage kahvesini karargâh yapan bu akımın üyeleri herkesten ne kadar ayrı ve başka olduklarını göstermek için kravatlarına uygun, ama değişik renkte çorap giyerler ve kahvede otururken pantolonlarının paçalarını iyice çekip biri acı yeşil, öbürü kan kırmızı çoraplarını gözünüze sokarlarmış. (Güvemli, 1960: 169)

Marinetti'ye göre çağdaş sanat, çağdaş hayatı ifadeye elverişli olmalıdır. Statik, yani durgun ve sabit tablo devri geçmiştir. Hayat demek hareket demektir. Geçmişe yönelen, gelenekçi, geçmişte tekrarlayan bir sanat yaşayamaz. Asıl sanat ileriye yönelmiş olmalıdır. Fütürist adı da esasen buradan gelmektedir. (Güvemli, 1960: 171)

Türkiye'de ve Dünya'da Öncü Performans Sanatçıları ve Çalışmaları

"Performans sanatı biçimselliğe bir tepki ve alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Amaç; sanatçının ve izleyicinin rolüyle sanatın ve sanat eserinin tanımını kalıplardan çıkarmaktır. Müzik, dans, şiir, tiyatro ve video gibi farklı alanları bir araya getiren performans sanatında özellikle canlı sanatçı eylemlerine yer verilir." (Bilgehan, 2013:4) Bu eylemlerdeki hareket unsuru dans ile kavramsal bir ilişki içersindedir.

Karşıt ruhlu performans sanatı ile klasik baleye bir tepki olarak doğan modern dansın çok ortak yanı vardı. Bu nedenle aynı akımlardan etkilenmiş bazı postmodern dans örnekleri de performans sanatı ile benzerlik gösterdi." Belirli bir sıra göz önüne alındığında neyin dansı gerçekten dans yaptığı sorgulandı. Yani bunu sanat yapan nedir? Böyle bir soru avant-garde ya da modern dansçılar tarafından sorulabilir: örneğin, Twyla Tharpe (Push Comes to Shove, 1976), Yvonne Rainer (Trio A, 1967), Laura Dean (Changing Pattern, Steady Pulse, 1974) veya —(heralde seyircilerin tipik olarak zamanın biraz ardında belirmelerinden beri, diğer sanatçıların sorunsuz bulduğu şeylerde problem bulmak)— bazı Merce Cunningham çalışmaları. Son zamanlarda, görsel sanatlarda, örnekler Carl Andre'nin yapı taşlarını içerir ve müzikte, John Cage'in "4 Dakika 33 Saniye" adlı eseri gibi benzer bir tartışılabilir 'minimalizm' dansda da ortaya çıkabilir. Örneğin, performans sanatına yakınlığıyla bilinen sanatçı Mehmet Sander, müziğin, dansın bir numaralı düşmanı olduğunu söyleyerek müziği çalışmalarından tamamen çıkarmıştır. (Aşık, 2011: 38) Bir başka örnekte, David Best dans stüdyosunun ortasında oturmuş patates cipsi yeme olgusunu onların dans sunumu gibi tarif eder. Ardından akıllara şu sorular gelmektedir; Bu neden dans değildi? Eğer değilse nasıl değil ya da dans ise nasıl dans? Burada cevabın bir bölümü

* 1881–1966 yılları arasında yaşamış Fransız artist, model Picasso'nun eski sevgilisi.

açıkça neden bir şeylerin dans ve de sanat olduğunu genel yargı içinde kapsamaktadır." (McFee, 1992: 67) Hem sanatın geleneksel medyası-mimari, edebiyat, müzik, resim, heykel ve dans, daha yeni fotoğraf ve film medyası açıkça görünüyor ki örnek estetik kabul etme olanakları sunuyor.(Eldridge, 2003: 249) Olanakların bütünü değerlendirildiğinde bile alışıla gelmiş sanat algılarından bir parça bulamamak bu sanat ile ilgili bazı soruları ortaya koymaktadır.

Fotoğraf 1. Hürriyet Gazetesi Pazar Eki'nden 31 Mart 2013

Öncelikle Allan Kaprow'un 1958'de "happening" olarak ifadesi Türkiye'de de kabul gördü. Bu çok özel ve dar bir anlam yüklü olduğu düşünülmüş olsa gerek ki daha sonra performans kelimesi türedi. Performans kelimesinin İngilizce ve Fransızca'da kazandığı anlamlar Türkçe'de tam karşılık bulmuyordu, ama yine de benimsendi. Performans Sanatı Türkiye'ye 1961-66 yılları arasında gelmiştir. Adnan Çoker'in Paris'den geldiğinde Akademide gerçekleştirdiği seyirciye karşı müzik eşliğinde resim yapma etkinlikleri Performans Sanatının Türkiye'deki başlangıcı olduğu düşünülebilir. Dönemin gazeteleri; "Resim Gösterisi Yarıda Bıraktırdı", "Johann Sebastian Bach Akademide Resim Dersi Verdi", "Güzel Sanatlar'da Müzik Eşliğinde Resim Sergisi Çok Başarılı Oldu" gibi başlıklar atarak bu çalışmalarını anlatı. 1961 yılında Akademinin Osman Hamdi Salonunda gerçekleşen performansa Komet, Mehmet Gülerüz, Metin Acar, Ayla Berkan, Doğan Türker, Metin Talayman, Oktay Anıl-anmert katılırken Ergin Korlbek'de "mim" ile eşlik etti (Akaş: 35-36). Günümüzde özellikle ana akım medya gazetelerinde performans sanatı, eleştirel bir manşetle okuyucuya sunulmuştur (Bkz, Fotoğraf-1).

Türkiye’de Performans sanatı adına bahsedebileceğimiz, modern dans disiplininin de bilinen bir başka önemli sanatçı Aydın Teker’dir."1980’den beri her yıl farklı bir eser ortaya koyan Aydın Teker’in 1990 yılında başlayıp dört yıllık bir zaman dilimine yayılan, beş farklı "Aulos"u vardır. "Aulos"un kelime olarak bir anlamı yoktur, koreografinin içinde de kullanılan, kendi yarattıkları özel dilin içinde geçen ses parçalarından birisidir sadece. Teker isimle seyirciyi önceden yönlendirmeyi sevmediğinden, bir çok eserinin ismi hiçbir anlamı olmayan kelimeler yada harflerden oluşur. Ayrıca performansı için mekân seçiminde de oldukça özgür davranan Teker, New York’da ki Brooklyn Köprüsü, Belçika’da tütün depolarının olduğu bir bölgede bir gemi, İstanbul’da Yerebatan Sarnıcı gibi değişik mekânları tercih etmiştir" (Evcı, 2002: 178).

2000’li yıllardan beri altın çağını yaşayan performans sanatının en önemli temsilcilerinden biri de Performans sanatının Madonnası lakabına sahip Nezaket Ekici’dir. Ekicinin 2006 yılında video yerleştirme yöntemiyle hazırladığı "zamanın ruhu" adlı eseri İstanbul sokaklarına da taşınmıştır. Ayrıca sanatçının 2004 yılında sergilediği "krema" adlı eseri, 2011 yılında 3. Selanik Bienalinde sahilde gerçekleştirdiği performansı ve 2013 yılında sergilediği "bir milyon öpücük" adlı eseri dikkat çeken performanslarından bazılarıdır. Sanatçı halen DNA-Die Neue Aktionsgalerie-Berlin, Aeroplastics contemporary, Claire Oliver Galery-New York, PI Artworks-İstanbul&London, ve Gallery Braverman-Tel Aviv sanat galerilerinde performanslar sergilemektedir.

Fotoğraf 2. Hürriyet Gazetesi Pazar Eki’nden 31 Mart 2013.

Türk Halk Oyunları ve Performans Sanatı

Türk halk oyunları, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze değin süregelen bir sahne disiplini. Kültür, spor ve sanatı bünyesinde barındıran Türk halk oyunlarının sanatsal özelliği bu çalışmanın öznesi olması sebebiyle mercek altına

alınacak konudur. Performans sanatının doğuşunda gördüğümüz biçime karşı duruş Türk halk oyunlarında farklı bir şekilde etkisini gösterir. Türk halk oyunlarının sahnelenmesinde her ne kadar geleneksele bağlı kalınma iddiası olsa da koreografik olarak arayışlar dikkate değer boyuttadır. 2003 yılında Bornova Halk Eğitim Merkezi zeybek ekibinin 'Koca Ümmet' oyununu yarışma sahnesinde *kanon* olarak icra etmesi, 2010 yılında Üçetek Gençlik ve Spor Kulübünün 'Soğukkuyu zeybeği' ile 'yeşil giy yeşil kuşan' oyununu aynı anda oynatması gibi koreografik denemeler bu arayışlara örnek olarak sunulabilir. Bu denemelerin öncesinde Türk halk oyunlarını *River of the Dance* örnek modelinden yararlanılarak bale ile birleştiren Sultans Of The Dance topluluğunun öncülüğü yadsınmamalıdır. 'Anadolu Ateşi' sahne projesi adıyla prömiyerini yapan topluluk Türkiye'de halk oyunları adına yeni algılar doğurmuştur. Türk halk oyunlarındaki gelenekçi muhafazakâr görüşlerin arasında, bu topluluğun keskin bir farklılıkla ortaya çıkması Türk halk oyunlarındaki biçimciliğe karşı duruşu da cesaretlendirmiştir. Performans sanatında biçim kavramına karşı duruş, performans sanatına multidisipliner özellik kazandırırken Türk halk oyunlarındaki biçim karşıtlığı özgünlük arayışı olarak yorumlanabilir. Çünkü bir kaç istisnai deneme haricinde Türk halk oyunlarındaki arayışlar yine çerçeve sahne, kostüm ve seyirci bileşenleriyle birlikte denenmektedir.

Türk halk oyunları birçok değişik dans türüyle bir araya getirilmekte ve ortaya yeni bir dans çıkmaktadır. Bu tür dansları icra bağlamına göre performans sanatı veya fusion dans kavramı içerisinde düşünebiliriz. Günümüzde 'Zeybreak' dansı buna iyi bir örnektir. Buradan yola çıkarak oluşan 'Anadolu Break' dans topluluğu yine Türk halk oyunlarının diğer danslarla birleşim gösterdiği iyi bir örnektir. Performans sanatı bağlamında değerlendirildiğinde bu çalışmalar eylemsel olarak ortak özellikler gösterebilir. Ancak performans sanatının ruhunu oluşturan kavramsallığı görmek seyirci bağlamında değişkenlik gösterebilir. Bu nedenle buraya kadar verilen örnekleri Türk halk oyunlarının performans sanatı bağlamındaki örnekleri olduğunu düşünmek yerine Türk halk oyunlarının performans sanatı içerisinde var olma sürecinin basamakları olarak düşünmek daha yerinde olacaktır.

Türk halk oyunlarının dans ve mekan bakımından performans sanatıyla benzer özellikler gösterdiği önemli bir nokta *flashmob* dur. Türkçe karşılığı bulunmayan flashmob kelimesi, 'aniden ortaya çıkıp eylemini gerçekleştirip yok olan grup' anlamına gelmektedir. Türk halk oyunlarındaki ilk flashmob denemesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı Türk Halk Oyunları bölümü öğrencileri tarafından 2011 yılında dans sosyolojisi dersi içeriğinde uygulanmıştır. İstanbul'da bir alışveriş merkezinde yapılan çalışma *halk oyunları mobu* olarak adlandırılmıştır. (Kurtişoğlu, 2011: 51) Ardından 2015 yılında İzmir'de düzenlenen Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi açılışında, Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümü öğrencileri tarafından Yörük Ali Zeybeği flashmob olarak icra edilmiştir. Bu *flashmobun* sosyal paylaşım sitelerinde üç milyonun üzerinde izlendiği bilinmektedir.

Bienallerde görülen performans sanatçılarının eserlerinde Türk halk oyunlarının bir özne olmadığını görürüz. Örneğin; Türkiye'nin en tanınmış performans sanatçılarından biri olan Nezaket Ekici 2013 yılında Pi Artworks'te

gerçekleştirdiği sergisinde, sanatsal bir pratikle, gıda kavramı üzerinden ele aldığı performansta bir halk dansı olan Flamenko dansından yararlanmıştır. Türk halk danslarının performans sanatı ile iç içe olduğu yer sokaklar ve halka açık kapalı mekânlardır. Özellikle zeybek danslarının yapısal özelliği sokak performansçılarının ilham kaynağı olmuştur. Kalabalık meydanlar, metro çıkışları, alışveriş merkezleri gibi halka açık mekanlarda zeybek dansları tematik olarak performans sanatı içerisinde yer almaktadır. Yani bu performanslarda bir Zeybek dansının tamamı değil, bedenselleştirilmiş figürleri sergilenmektedir. Türk halk oyunları adına performans sanatında öncü grup Mimus Performans Sanatları grubudur. Gurubun sanatçılarından Akın Deniz Aydemir'le yapılan görüşmede kendilerinin halk oyunları eğitimi aldıklarını ancak performans sanatı icra etmeyi tercih ettikleri için zeybek danslarını performans sanatı içerisinde sergileme yoluna gittiklerini öğreniyoruz. Bununla beraber Mimus üyelerinin sahne sanatları emekçileri arasındaki taşeron sistemiyle haksız kazanç sorunlarına karşı da anti-kapitalist bir duruşla performans sergiledikleri elde edilen veriler arasındadır. Bu bilgiler ışığında performans sanatı ile Türk halk oyunları arasında kavramsal bir köprü oluşmaktadır.

Fotoğraf 3. İzmir'de Bir Alışveriş Merkezi 11.01.2015.

Fotoğraf 4. İzmir Konak Meydanı Metro Çıkışı 21.04.2016.

Sonuç

Türk halk oyunları ve performans sanatının kavramsal birlikteliği sanat içerisinde varlığını gösterebilmektedir. Sanatın tanım güçlüğü, beraberinde sanatın sınırsızlığını doğurduğunu bu çalışmalarda daha net görebiliyoruz. İnsanın düşüncelerinden kesitler sunan Performans Sanatı çağın getirileriyle mekanikleşen insana alternatif bir ifade şansı tanıyor. Performans sanatında gösterinin anlık ve tekrarlanmaz yegâne olması onun en belirgin özelliklerinden biridir. Tekrarlansa bile bu tekrar bir farklılık taşıyacaktır ve dolayısıyla bu performans öncekinden başka bir performans olacaktır. Performans sanatı bu özelliği ile provası ve tekrarı olmayan, yaşama en yakın sanat biçimlerinden biri olduğu düşünülür.(Bolat, 2008: 5) Türk halk oyunlarının sahnelenmesinde performans, etnografik temellere dayanmasının yanı sıra bazı uygulamalarda verilmek istenen kavramsal mesajı odaklanır. Bu gibi durumlarda Türk halk oyunları performans sanatının ana öznesi veya etkili bir yardımcı öznesi haline gelebilir.

Bu çalışmanın temelini oluşturan Wolkott'un önerdiği nitel veri analizi yöntemi bize öznel yorumlar getirme şansı verir. Buna göre performans sanatının tanımlanarak bir kalıp içersine sokulması onun dadaist temellerine aykırı geleceğinden, performans sanatını içersinde Türk halk oyunları denemelerine teorik

olarak bir engel yoktur. Bunun yanı sıra geçmişe yönelen, gelenekçi, geçmişte tekrarlayan bir sanatın yaşayamayacağını düşünen fütürizm fikrini de yapısında bulunduran performans sanatı Türk halk oyunları ile ayrı uç noktalarda görünebilir. Ancak kültürün dinamizmine bağlı olarak Türk halk oyunlarının sürekli bir değişim süreciyle varlığını sürdürdüğü göz ardı edilmemelidir.

Sanatsal iletişim açısından değerlendirildiğinde mesaj veren ve alan arasındaki bedensellik Türk halk oyunları ve performans sanatının ortak paydasını oluşturur. Bu noktada izleyici veya araştırmacıların bu konu üzerindeki algıları Türk halk oyunları ve performans sanatı arasındaki yakınlık veya uzaklığı belirlemektedir. Yapılan bu çalışmayla performans sanatı gibi multidisipliner bir alana dikkat çekilerek Türk halk oyunları ile ilgilenen sanat okurunun düşünsel sınırlarına katkı sağlamaya çalışılmıştır.

KAYNAKLAR

- AŞIK, Güler (2011). *İfade Aracı Olarak Beden: 1990 Sonrası Çağdaş Türk Sanatında Performans Sanatı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- AŞKAR, Füsün (2011), "Sanatsal İletişim Modeli: Sahne (Performans) Sanatları Üzerine Bir İnceleme", *Akademik Bakış Dergisi*, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler, Sayı: 25.
- AKAŞ Ceyda, *Sanat Dünyamız Dergisi*, 67.Sayı.
- AUGE, Marc, COLLEYN, Jean-Paul Çeviri: İsmail Yerguz, *Antropoloji*, Dost Kitabevi Yayınları.
- BİLGEHAN, Zeynep(2013), *Hürriyet Gazetesi*, Pazar Eki.
- BOLAT AYDOĞAN, Kibar Evren(2008), "Sanatta Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Performans Sanatı" *ART-E Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergi*, Sayı: 1.
- ELDRIDGE, Richard(2003), "An Introduction to the Philosophy of Arts", *Cambridge University Press*.
- ERSOY Ayla(2002), *Sanat Kavramlarına Giriş*, Yorum Sanat Yayıncılık.
- EVCI, Muzaffer(2002), *Dans Daima*, Favori Yayınları.
- GRAHAM, McFee(1992), *Understanding Dance*, Routledge Publishment.
- GÜVEMLİ, Zahir(1960), *Sanat Tarihi*, Varlık Yayınları.
- HAVİLLAND, William A. ve diğerleri(2008),*Kültürel Antropoloji*, Kaknüs Yayınları.
- KURTIŞOĞLU, Belma (2011), "Flashmob Dansı: Toplumsal Muhalefet", *Porte*, Akademik Dergi, Yıl:2 Sayı:3.
- KÜÇÜKAKSOY Merve Eken(2013), "Etnomüzikolojide Performans Çalışmaları: Tanım ve Yaklaşımlar", Yayına Hazırlayan: Arzu Öztürkmen, *Müzik, Dans, Gösterim: Tarihsel ve Kuramsal Tartışmalar*, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

İnternet Kaynakları

<http://www.turkcebilgi.com/soru/17078/performans-nedir> Erişim Tarihi: 30.05.2013.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Performans_sanat%C4%B1 Erişim Tarihi:30.05.2013.